

1. ÚVOD

1.1. Institut příměří ve středověké Evropě a v husitských Čechách

Institut příměří lze definovat jako dočasné přerušení boje dohodnuté válečnými stranami, aniž by byl ukončen válečný konflikt jako takový. K tomuto přerušení válečných operací dochází buďto s úmyslem využít klid zbraní k jednáním o konečném míru, anebo z důvodu vyčerpání válečných stran (popřípadě z jiných důvodů akceptovatelných pro obě zneprátené strany).

Zejména ve druhém významu bylo příměří známo už ve starověkém vojenství, např. také v antickém Římě, kde se pro něj užíval termín *indutiae*.² V raně středověkém válečnictví tento nástroj příliš využíván nebyl, právě tehdy však došlo k terminologickému posunu, neboť se pro příměří v barbarizované latině vžil termín *treuga*, odvozený ze starogermánského pojmu věrnosti resp. smlouvy (gótský *triggwa*; starohornoněmecky *triuwa*).

Na prahu vrcholného středověku se v rámci tzv. mírového hnutí podníceného církevní reformou vyvinul institut Božího míru (*pax Dei*), jenž si kladl za cíl udržení trvalého míru v určitých církevních okrscích (provinciích nebo diecézích), a jeho skromnější varianta, tzv. Boží příměří (*treuga Dei*), zajišťující mír alespoň v určité dny v týdnu (zpravidla od čtvrtka večer do neděle), resp. v určitá období liturgického roku.³ Hnutí Božího míru se pak ve 12. století ve Svaté říši římské

2 *Der neue Pauly. Bd. V. Stuttgart – Weimar 1998, sl. 991.*

3 Rozsáhlé bádání druhé poloviny 20. století o středověkém mírovém hnutí shrnul WADLE, Elmar: *Gottesfrieden und Landfrieden als Gegenstand der Forschung nach 1950*. In: TÝŽ: *Landfrieden, Strafe, Recht. Zwölf Studien zum Mittelalter*. Berlin 2001 (Schriften zur europäischen Rechts- und Verfassungsgeschichte 37), s. 11–39; dále srov. GOETZ, Hans-Werner: *Die Gottesfriedensbewegung im Licht neuerer Forschungen*. In: Wadle, Elmar – Buschmann, Arno (edd.): *Landfrieden. Anspruch und Wirklichkeit*.

transformovalo do světského landfrýdního hnutí.⁴ Je pravděpodobné, že právě landfrýdní hnutí přispělo též k určité renesanci institutu dočasného příměří, který se ve vrcholném a zejména pozdním středověku kvantitativně dost rozšířil a byla mu přisuzována křesťanská kvalita (viz např. typický obrat *pravé, věrné a křesťanské příměří* v níže analyzovaných dokumentech). Institut příměří byl pak integrální součástí pozdně středověkého vojenství a válečného práva (*ius in bello*) a spolu s dalšími principy rytířského boje nemalou měrou přispíval k jisté humanizaci válčení, k níž na středověkém Západě došlo.⁵

Husitské války měly však teoreticky představovat výjimku. Při boji proti kacířům, za něž byli husité římskou církví považováni, nebyly přípustné žádné ústupky ani jakákoliv vyjednávání. Přesto se institut příměří v husitských Čechách vyskytoval, a to s rozdílnou intenzitou po celou dobu husitské revoluce.⁶

V první polovině 20. let nebyla příměří mezi válčícími stranami samozřejmostí, narážela na odpor církve, krále Zikmunda i říšské politické veřejnosti a příliš je nevívali ani samotní husité. Z příměří uzavřených v tomto období je nutno jmenovat na prvním místě dohodu mezi táborskými hejtmany Janem Žižkou z Trocnova, Chvalem z Machovic, Zbyňkem z Buchova a píseckým hejtmánem Pavlíkem z Mužic na straně jedné a Oldřichem z Rožmberka s jeho lidmi na straně druhé ze dne 18. listopadu 1420, tedy krátce po bitvě u Vyšehradu a po pádu rožmberských hradů Příběnice a Příběničky.⁷ Příměří mělo trvat až do masopustního úterý, tedy

Paderborn – München – Wien – Zürich 2002 (Rechts- und Staatswissenschaftliche Veröffentlichungen der Görres-Gesellschaft. Neue Folge 98), s. 31–54.

4 Srov. ANGERMEIER, Heinz: *Königtum und Landfriede im deutschen Spätmittelalter*. München 1966; WADLE, E.: *Gottesfrieden und Landfrieden*; sborník WADLE, E. – BUSCHMANN, A. (edd.): *Landfrieden*; pro zemi Koruny české nově BERAN, Zdeněk: *Landfrýdní hnutí v zemích České koruny. Snahy o zajištění veřejného pořádku a bezpečnosti ve středověké společnosti*. České Budějovice – Hradec Králové 2014.

5 Speciální zahraniční literatura o institutu příměří – soudě dle dostupných bibliografických databází – neexistuje. Institut příměří je však obvykle popsán ve specializovaných pracích o středověké válce, zášti a válečném právu. Z bohaté literatury k této problematice srov. např. TERHARN, Christoph: *Die Herforder Fehden im späten Mittelalter. Ein Beitrag zum Fehderecht*. Berlin 1994 (Quellen und Forschungen zur Strafrechtsgeschichte 6), s. 89–95 (kapitola „Die Unterbrechung von Fehden durch den Abschluß eines Handfriedens“); VOGEL, Thomas: *Fehderecht und Fehdepraxis im Spätmittelalter am Beispiel der Reichsstadt Nürnberg (1404–1438)*. Frankfurt a. M. 1998 (Freiburger Beiträge zur mittelalterlichen Geschichte 11), s. 230–238 (kapitola „Die Unterbrechung der Fehde. Waffenstillstand und Vermittlung“); BENHAM, Jenny: *Peacemaking in the Middle Ages. Principles and Practice*. Manchester 2011, především s. 193–195 (typologie a terminologie příměří v Anglii a Francii).

6 Problematice se dosud nejpodrobněji věnoval František Šmahel v rámci podnětné studie ŠMAHEL, František: *Pax externa et interna. Vom Heiligen Krieg zur Erzwungenen Toleranz im hussitischen Böhmen (1419–1485)*. In: Patschovsky, Alexander – Zimmermann, Harald (edd.): *Toleranz im Mittelalter. Sigmaringen 1998 (Vorträge und Forschungen 45)*, s. 221–273; česky ŠMAHEL, František: *Husitské Čechy. Struktury – procesy – ideje*. Praha 2002 (Česká historie 9), s. 429–466, kde je zdůrazněn význam institutu příměří v procesu geneze náboženské „tolerance z nutnosti“ v prostředí husitských Čech. Dále mohou odkázat i na připravovanou vlastní studii ELBEL, P.: *Waffenstillstand* (v přípravě do tisku).

7 PALACRÝ, František (ed.): *Archiv český čili staré písemné památky české i moravské. Díl třetí*. Praha 1844 (dále jen AČ III), s. 280, č. 14. K tomu srov. ŠMAHEL, František: *Husitská revoluce. III. Kronika válečných*

do 4. února 1421. Oldřich měl podle této dohody na svých panstvích povolit čtyři pražské artikuly, k čemuž však nakonec přistoupil až v dubnu 1421. Mezitím si v únoru 1421 vyslechl důrazné napomenutí krále Zikmunda, který jej varoval před uzavřením (nového) příměří s táborskou obcí.⁸

Na jaře 1422 došlo pro změnu k uzavření příměří mezi plzeňským landfrýdem a pražským svazem po pádu Jana Želivského; na podzim téhož roku pak mezi karlštejnskou posádkou a plzeňským landfrýdem na jedné a Korybutovým pražským svazem na druhé straně.⁹ Ve všech těchto případech šlo o pouhé přerušování boje z důvodu vyčerpání válčících stran. Ale již v první polovině 20. let se v husitských Čechách setkáváme i se druhým typem příměří, které bylo uzavřeno za účelem jednání o trvalém míru. První významný pokus o ukončení husitské revoluce mírovou cestou, k němuž se spojila katolická a konzervativní husitská šlechta s pražskou stranou na svatohavelském sněmu po 16. říjnu 1423, byl tak doprovázen uzavřením příměří na dobu jednoho roku.¹⁰ Omezenost svatohavelské koalice na konzervativní kruhy byla však zásadním nedostatkem a příčinou jejího neúspěchu.

Kolem poloviny 20. let se přerušování bojů v Čechách stala každodenní praxí, přičemž důvody k uzavírání jednotlivých smluv byly různé. 10. září 1424 došlo v jižních Čechách k uzavření rozsáhlého příměří mezi táborskou stranou a jejími šlechtickými spojenci na straně jedné a Zikmundovými stoupenci na straně druhé.¹¹ Příměří mělo platit do 16. října a táboři je zřejmě uzavřeli s cílem krýt si záda pro chystané obležení Prahy, při němž měli podpořit Žižkovo východočeské bratrstvo.¹² Konflikt radikálních husitů s Prahou však nakonec vyústil v uzavření míru na Špitálském poli a v následný sněm ve Zdicích na počátku října, na němž byla sjednána dalekosáhlá dohoda mezi husitskými frakcemi a katolickou stranou,

let. Praha 1996², s. 63; KAVKA, František: *Poslední Lucemburk na českém trůně. Králem uprostřed revoluce*. Praha 1998, s. 85; KUBÍKOVÁ, Anna: *Oldřich II. z Rožmberka*. České Budějovice 2004, s. 49; stručně ČORNEJ, Petr: *Velké dějiny země Koruny české. V. 1402–1437*. Praha – Litomyšl 2000, s. 279–280.

8 RYNEŠOVÁ, Blažena (ed.): *Listář a listinář Oldřicha z Rožmberka. Svazek I. 1418–1437*. Praha 1929 (dále jen LOR I), s. 34, č. 50.

9 Jarní dohoda o příměří je dochována jen ve formě nedatovaného německého překladu (v chebském archivu) a vydal ji SIEGL, Karl: *Briefe und Urkunden zur Geschichte der Hussitenkriege. Aus dem Egerer Stadtarchive*. Zeitschrift des Vereines für die Geschichte Mährens und Schlesiens 22, 1918, s. 16–58; 167–196; 23, 1919, s. 1–38; zde 22, 1918, s. 40–41, č. 11; dohodu z 8. listopadu zpřístupnil PALACKÝ, František (ed.): *Archiv český čili staré písemné památky české i moravské. VI*. Praha 1872 (dále jen AČ VI), s. 407–408, č. 10. Srov. k oběma dohodám ŠMAHEL, F.: *Husitská revoluce*, III, s. 114 a 130–131; KAVKA, F.: *Poslední Lucemburk*, s. 122–124; ke druhé dohodě též ČORNEJ, P.: *Velké dějiny*, V, s. 318.

10 Zápis svatohavelského sněmu z 1. listopadu 1423 viz AČ III, s. 240–245, č. 31; srov. HLAVÁČEK, Ivan: *Husitské sněmy*. Sborník historický 4, 1956, s. 71–109, zde s. 85–87; ŠMAHEL, F.: *Husitská revoluce*, III, s. 143–145; KAVKA, F.: *Poslední Lucemburk*, s. 125; ČORNEJ, P.: *Velké dějiny*, V, s. 331–332.

11 AČ III, s. 245–248, č. 32.

12 Srov. ŠMAHEL, F.: *Husitská revoluce*, s. 151; poněkud odlišně události interpretuje ČORNEJ, P.: *Velké dějiny*, V, s. 338; z lokálního pohledu srov. též KUBÍKOVÁ, A.: *Oldřich II. z Rožmberka*, s. 58–59.

1. Úvod

kteřá obsahově navázala na svatohavelský sněm, ale stála na podstatně širším základě.¹³ Jedním z hlavních cílů tzv. zdických úmluv tak bylo rovněž uzavření příměří do plánovaného lednového sněmu v Kouřimi, na němž mělo proběhnout tzv. „laické slyšení“ – tedy vyřešení náboženských rozporů v Čechách výrokem volených laických arbitrářů.¹⁴ Král Zikmund byl však v této době dosud jednoznačně proti podobným dohodám a Oldřichovi z Rožmberka adresoval dva přísné listy, v nichž zdické úmluvy příkře odsoudil.¹⁵ Faktem je, že ustanovení zdických úmluv nakonec nevstoupila v platnost.

Když se o rok později – v říjnu 1425 – Zikmund naposledy vypravil v čele vojska do českých zemí, opět důrazně varoval Oldřicha před uzavíráním příměří s husity a naopak se domáhal jeho vojenské pomoci.¹⁶ Oldřich tehdy Zikmunda ujišťoval, že žádné příměří nehodlá uzavřít, krále však informoval o příměří v plzeňském kraji.¹⁷ To uzavřela jen část plzeňského landfrýdu, přičemž husitská strana si jím evidentně kryla záda pro tažení na Moravu.¹⁸

O rok později, v říjnu 1426, se situace do jisté míry opakovala. Panovník opět získal zprávy o chystaném příměří v jižních Čechách a Oldřicha znovu důrazně varoval před jeho uzavřením.¹⁹ Oldřich však tentokrát na Zikmundovo naléhání nedbal a v listopadu až prosinci uzavřel celou sérii dohod o příměří s táborskou a píseckou obcí, s jednotlivými městy táborské strany a s husitskými šlechtici.²⁰

13 Srov. HLAVÁČEK, I.: *Husitské sněmy*, s. 88–89; MACEK, Josef: *Úmluvy zdické*. Acta Universitatis Carolinae – Philosophica et historica 2, 1958, s. 195–212, zde s. 210–211; ŠMAHEL, F.: *Husitská revoluce*, III, s. 156–157; KAVKA, F.: *Poslední Lucemburk*, s. 126–127; ČORNEJ, P.: *Velké dějiny*, V, s. 340.

14 AČ III, s. 248–251, č. 33. Text úmluv je stylizován jinak než průměrné listy a klasickou formuli o uzavření příměří v něm nenalezeme; pouze v jednom článku se výslovně hovoří o tom, že míšeňská markrabata nemají v tomto příměří podnikat nic proti české zemi, chtějí-li také vedle zápisníků v příměří *ustúpiiti* – tamtéž, s. 250.

15 LOR I, s. 68–70, č. 97; s. 70, č. 98 (první z listů zřejmě můžeme považovat za Zikmundův manifest české katolické šlechtě, zatímco druhý – poněkud vstřícnější – nejspíše představuje osobní list Oldřichovi).

16 LOR I, s. 73–74, č. 108; s. 74–75, č. 109; s. 76–77, č. 114; KUBÍKOVÁ, A.: *Oldřich II. z Rožmberka*, s. 60–61.

17 LOR I, s. 76, č. 113; text západočeského příměří viz AČ III, s. 254–256, č. 35; na počátku prosince 1425 Zikmund Oldřichovi za tuto informaci poděkoval – LOR I, s. 77–78, č. 115.

18 Srov. ŠMAHEL, F.: *Husitská revoluce*, III, s. 170, a především KAVKA, F.: *Poslední Lucemburk*, s. 128: „Domněnka Václava Vladivoje Tomka, že bylo [PE: příměří] vynuceno tísní nejvíce ohrožených šlechticů, neobstojí. [...] Muselo tedy jít o hlubší rozpor taktického rázu uvnitř landfrýdu. Sotva pochybíme, spojíme-li jej s mírem uzavřeným 18. října 1425 v Mladé Vožici mezi husitskými stranami, chystajícími se na společné tažení na Moravu. Jednání o příměří se stranou Zikmundovou sloužilo jasně k zajištění týlu před tak závažným válečným podnikem.“

19 LOR I, s. 85, č. 127: *Také věz, že mnohá pomlúvkanie máme od papežovy moci i od jiných duchovních a svědských lidí o to, že ty příměrie máš s nepřáteli, praviece, že sme my toho tobě povolili, a jiní tiem mají naporád hubení býti.*

20 Tamtéž, s. 86, č. 128; s. 86–87, č. 129; s. 87, č. 130; s. 88, č. 132; s. 88–89, č. 133; s. 89, č. 134. K sérii příměří srov. ŠMAHEL, F.: *Husitská revoluce*, III, s. 184.

V závěru 20. let intenzita uzavírání příměří v Čechách dále rostla a nadto se prodlužovala také doba, na kterou byla příměří sjednávána. S novou situací se v této době musel smířit i král Zikmund, který už svým straníkům uzavírání příměří nevyčítal (přínejmenším nemáme jeho protesty dochovány). Během své bratislavské schůzky s husity v dubnu 1429 pak Zikmund sám velmi usiloval o uzavření všeobecného příměří v Čechách, na což ovšem husitské svazy nakonec odmítly přistoupit.²¹ Přibližně ve stejné době k uzavírání dočasných příměří s husity přikročila též knížata okolních říšských i korunních knížectví.²²

Není pochyb, že akceptace příměří katolickou stranou v Čechách a jejich okolí (nikoliv však papežem a římskou církví!) vyplynula ze situace, kdy husité získali v českých zemích mocenskou převahu a dokázali přesunout válku do blízkého i vzdálenějšího sousedství. Katolická strana v Čechách byla v této době sice stále dost silná na to, aby ji husité nemohli zcela vyvrátit (stále totiž držela většinu hradů a některá velká města). Na druhou stranu však byla dosavadními boji značně oslabena, a tak velmi ocenila oddychový čas, který příměří přinášela. Protože husitská vojska potřebovala mít během rejs do ciziny krytá záda, vyhovovala jim příměří s domácími katolíky rovněž. V naznačeném rozložení sil ovšem čeští katolíci tahali za kratší konec, což se odráží i v podobě některých dochovaných smluv o příměří. Nejen v jižních Čechách se kupř. setkáváme s praxí, že katolická strana musela

21 Z bohaté literatury o schůzce srov. HERRE, Hermann: *Die Hussitenverhandlungen auf dem Preßburger Reichstage vom April 1429*. Quellen und Forschungen aus italienischen Archiven und Bibliotheken 2, 1899, s. 307–316; BARTOŠ, František M.: *Z bratislavské schůzky krále Zikmunda s husitskými vůdci r. 1429*. Časopis Matice moravské 49, 1925, s. 171–195; MACEK, Josef: *Die Versammlung von Pressburg 1429*. Folia diplomatica 1, 1971, s. 189–207; TÝŽ: *Zur Pressburger Versammlung im Jahre 1429*, in: Macek, Josef – Marosi, Ernó – Seibt, Ferdinand (edd.): *Sigismund von Luxemburg. Kaiser und König im Mitteleuropa 1387–1437*. Beiträge zur Herrschaft Kaiser Sigismunds und der europäischen Geschichte um 1400. Warendorf 1994, s. 109–115; ŠMAHEL, F.: *Husitská revoluce*, III, s. 209–213. Brilantní analýzu schůzky v širším kontextu nově podal COUFAL, Dušan: *Polemika o kalich mezi teologií a politikou 1414–1431. Předpoklady basilejské disputace o prvním z pražských artikulů*. Praha 2012, s. 211–246; k jednání o příměří a jeho krachu na s. 232–233, 236–237, 244–245.

22 Uvádím alespoň některá významnější příměří. Dne 6. února 1430 uzavřeli na hradě Zwernitz bamberský biskup a město Bamberg za prostřednictví braniborského markraběte Friedricha I. příměří s veliteli spojeného husitského vojska, aby zamezili dobytí a vyplnění Bamberku a okolí – srov. PALACKÝ, Franz (ed.): *Urkundliche Beiträge zur Geschichte des Hussitenkrieges in den Jahren 1419–1436. II. Band. Von den Jahren 1429–1436*. Prag 1873, s. 101–102, č. 642; s. 102–103, č. 643. O dva roky později, v červenci 1432, došlo k uzavření rozsáhlého dvouletého příměří mezi husitskými vojsky a slezskými knížaty. Samotná dohoda se nedochovala, srov. však glejt husitských hejtmánů pro Konráda Bílého Olešnického a Bernarda Opolského ze dne 26. června 1432 – tamtéž, s. 289–290, č. 808, a zprávu zhořelecké městské rady velmistrotví řádu německých rytířů ze dne 11. srpna 1432, v níž se dočítáme o uzavření příměří mezi husity a téměř všemi slezskými knížaty od posledního svátku sv. Jana Křtitele na dva roky – tamtéž, s. 298–300, č. 815. Nedlouho poté, 23. srpna 1432, uzavřeli dvouleté příměří s polními vojsky wettínští bratři Friedrich II. Mírný a Zikmund – tamtéž, s. 304–306, č. 819. K postojí rakouského vévody a moravského markraběte Albrechta V. srov. níže v textu.

v době příměří tolerovat na svých panstvích kalich resp. čtyři pražské artikuly, zatímco husitská strana se k žádným náboženským ústupkům nezavazovala.²³

1.2. Příměří na husitské Moravě. Stav pramenné základny a výzkumu

Jaká byla situace na husitské Moravě? Není divu, že se zde s příměřími setkáváme o něco později, než v Čechách. První polovina 20. let zde probíhala v duchu tvrdých bojů, v nichž měla strana krále Zikmunda a jeho zetě, markraběte Albrechta V., zpočátku převahu.²⁴ Výraznou roli zde v těchto letech sehrával militantní odpůrce husitství, olomoucký biskup Jan Železný, jenž nepochybně vahou své osobnosti bránil uzavírání dohod s kacíři.²⁵ První vlašťovkou byla dohoda o příměří mezi Přemkem Opavským, Janem Jičínským z Kravař a Jiřím Lukovským ze Šternberka na straně jedné a husitskými hejtmany na Dolanech a Hlubokém, Dobeslavem Puchalou a Petrem Holým, na straně druhé, uzavřená před 23. březnem 1425.²⁶

Po odchodu Jana Železného do uherského exilu na jaře 1426 a po krachu tažení vévody Albrechta V. u Břeclavi na podzim téhož roku nicméně v markrabství započala éra „husitské hegemonie“, jak situaci v zemi v letech 1426–1434 označil

23 Podobné ustanovení bylo obsaženo již v prvním jihočeském příměří z roku 1420 – viz v pozn. 7. K obdobným ústupkům byli dotlačeni také páni a města plzeňského landfrýdu v příměří z podzimu 1425 – srov. AČ III, s. 254–256, č. 35, zde s. 255. V jižních Čechách se pak analogická ustanovení znovu objevují v příměří z počátku 30. let: LOR I, s. 120–122, č. 176 (13. července 1430); s. 138, č. 201 (2. února 1432); s. 149–150, č. 217 (16. října 1432); s. 161–162, č. 235 (28. září 1433).

24 Nejpodrobnější vylíčení událostí těchto let podal VÁLKA, Josef: *Morava roku 1421. Studie k dějinám husitské revoluce na Moravě. I.* Studia Comeniana et historica 9, 1979, č. 20, s. 5–30; nově otištěno in TÝŽ: *Husitství na Moravě – náboženská snášenlivost – Jan Amos Komenský.* Brno 2005, s. 9–35; TÝŽ: *Počátek války o Moravu (1422–1423). Studie k dějinám husitské revoluce na Moravě. II.* Jižní Morava 18, 1982, s. 48–66; nově otištěno in TÝŽ: *Husitství na Moravě*, s. 37–61; TÝŽ: *Vrchol bojů o Moravu (1423–1425). Studie k dějinám husitské revoluce na Moravě. III.* Jižní Morava 21, 1985, s. 89–108; nově otištěno in TÝŽ: *Husitství na Moravě*, s. 63–89 (Válkovy Studie níže zásadně cituji z jejich nového otisku); dále srov. MEZNIČEK, Jaroslav: *Lucemburská Morava. 1310–1423.* Praha 1999 (Česká historie 6), s. 401–430 (do roku 1423). Na další starší i novější práce o husitské Moravě bude odkazováno níže.

25 K němu nejnověji ELBEL, Petr: *Olomoucký biskup Jan Železný a Zikmund Lucemburský. Příspěvek k poznání Zikmundovy spojenecké sítě v českých zemích a jeho dvorských struktur.* Studia Mediaevalia Bohemica 6/1, 2014, s. 17–68.

26 Dohoda je zmíněna v listu olomoucké městské rady vévodovi Albrechtovi z 23. března 1425 – viz PALACKÝ, Franz (ed.): *Urkundliche Beiträge zur Geschichte des Hussitenkrieges vom Jahre 1419 an. I. Band. Von den Jahren 1419–1428.* Prag 1873, s. 385–386, č. 330. K tomu srov. URBÁNEK, Rudolf: *K historii husitské Moravy. (Ke knize Aug. Neumanna „K dějinám husitství na Moravě“, „Velehrad“ v Olomouci 1939).* Časopis Matice moravské 63–64, 1939–1940, s. 229–314, zde s. 274; HOŠÁK, Ladislav: *Olomoucký patriciát v boji proti husitskému revolučnímu hnutí.* Acta Universitatis Palackianae Olomucensis, Historica 1, 1960, s. 5–47, zde s. 21–22; VÁLKA, J.: *Vrchol bojů o Moravu*, s. 81–82; ČAPSKÝ, Martin: *Vévoda Přemek Opavský (1366–1433). Ve službách posledních Lucemburků.* Brno – Opava 2005, s. 256.

Josef Válka.²⁷ A právě z této doby, přesněji z let 1427–1433, se v Archivu města Brna zachoval cenný soubor listin, obsahující jak dohody o příměří (v dobové terminologii tzv. listy příměrné), tak některé s nimi související písemnosti. Dochovaly se z menší části v originálu, převážně však v opisech z počátku 16. století v historiografické sbírce brněnského městského písaře a nobilitovaného měšťana Jana Munky z Ivančic, označované jako *Staré paměti brněnské*.²⁸ Rukopis z Munkovy kolekce měl pestré osudy: dostal se do majetku pánů z Lipé a s nimi po Bílé Hoře do Slezska, kde jej získal Tomáš Pešina z Čechorodu. Ten kodex spolu se svou knihovnou odkázal klášteru v Obořišti, jeho dědicové jej však prodali pražskému arcibiskupu Janovi Bedřichovi z Valdštejna, jenž jej uložil v knihovně valdštejnského rodového zámku v Duchcově. Roku 1953 byl Státní památkovou péčí delimitován do Archivu města Brna.²⁹ Vzhledem ke svému dřívějšímu uložení byl Munkův rukopis v pracích Augustina Neumanna a po něm i některých dalších badatelů označován jako tzv. „Duchcovský kodex“.³⁰

Neumann jako první z moderních historiků Munkův rukopis soustavněji edičně i badatelsky vytěžil, čímž uvedl problematiku (jiho)moravských příměří do literatury.³¹ Kritik Neumannovy syntézy o dějinách husitství na Moravě Rudolf Urbánek nicméně ve své objemné recenzní studii upozornil na nedostatečné využití souboru příměrných listů Neumannem, pokud jde o rekonstrukci mocenských poměrů v zemi a složení válečných stran.³² Po Urbánkovi se témuž souboru stručně

27 VÁLKA, J.: *Hegemonie husitů na Moravě (1426–1434). Studie k dějinám husitské revoluce na Moravě. IV. Jižní Morava* 23, 1987, s. 65–83; nově otištěno in TÝŽ: *Husitství na Moravě*, s. 91–115 (dále citováno z nového otisku).

28 Archiv města Brna (dále jen AMB), fond A 1/3 – Archiv města Brna, Sběrka rukopisů a úředních knih (dále jen A 1/3), rkp. č. 7329. O této sbírce detailně DRÍMAL, Jaroslav: *Kroniky a pamětní knihy městských písařů brněnských v době předbělohorské*. Brno v minulosti a dnes. Sborník příspěvků k výstavbě a dějinám Brna 2, 1960, s. 82–124, zde s. 85–99 (kapitola „Paměti staré brněnské Jana Munky z Ivančic z let 1252–1538 s dodatky do roku 1658“). Drímal zde mimo jiné identifikoval písaře té části Munkových *Pamětí* (fol. 295r–366v), v níž jsou obsaženy mj. příměrné listy a další písemnosti z doby husitské. Označil je jako ruku H a spojil je s písařem některých městských úředních písemností. Stručný popis Munkovy sbírky nově přináší také MILLER, Jaroslav a kol.: *Soupis pramenů městské historiografie do roku 1800. I. Morava*. Olomouc 2013, s. 23.

29 Osudy kodexu po Munkově smrti shrnul DRÍMAL, J.: *Kroniky a pamětní knihy*, s. 98–99; stručně také TÝŽ: *Archiv města Brna. Průvodce po fondech a sbírkách*. Praha 1956, s. 179.

30 NEUMANN, Augustin (ed.): *Nové prameny k dějinám husitství na Moravě*. Olomouc 1930 (Studie a texty k náboženským dějinám českým 6), otiskl edici nebo alespoň registry řady písemností z „Duchcovského kodexu“ včetně některých, které jsou předmětem našeho zájmu; již DRÍMAL, J.: *Archiv*, s. 179, pozn. 202, ovšem upozornil, že Neumann „neotiskl vše, co v rukopise je pro dobu husitskou a poděbradskou, a nevěděl ani, z jakého pramene čerpal.“

31 Vedle edice citované v předchozí poznámce srov. NEUMANN, A.: *K dějinám husitství na Moravě. Husitské války*. Olomouc 1939, s. 109, 115–116.

32 URBÁNEK, R.: *K historii husitské Moravy*, zde s. 288–292.

1. Úvod

věnoval Jaroslav Dřímál v rámci *Dějin města Brna*,³³ Josef Válka ve svých *Studiích k dějinám husitské revoluce na Moravě*,³⁴ František Šmahel v *Dějínách Tábora a Husitské revoluci* i další badatelé.³⁵ Předmětný soubor byl zpravidla využíván na základě stručných a nepřesných Neumannových registů, i když práce s autentickým textem zde umožňuje řadu diplomatických a právně historických, historických i topografických poznatků.

Když jsem se tomuto souboru věnoval v konferenčním příspěvku o institutu příměří v husitských válkách a v posledním zpracování středověkých dějin města Brna,³⁶ dospěl jsem k přesvědčení, že by bylo vhodné jej v samostatné publikaci edičně zpřístupnit a poukázat na možnosti jeho využití v historickém výzkumu. Edice, diplomatická a historická analýza brněnských příměrných listů z let 1427–1433 i vybraných souvisejících písemností je tedy náplní této publikace.

33 DŘÍMAL, Jaroslav: *Boj o Brno v husitské revoluci (1411–1436)*. In: DŘÍMAL, J. – PEŠA, Václav (edd.): *Dějiny města Brna*. 1. Brno 1969, s. 89–101, zde s. 98.

34 Především VÁLKA, J.: *Hegemonie*, s. 106–107; 113–114.

35 ŠMAHEL, František: *Dějiny Tábora. Díl 1. Sv. 2. 1422–1452*. České Budějovice 1990, passim, čerpal z dohod o příměří především údaje o aktuálních hejtmanech tábořských posádek v Ivančicích, Moravském Krumlově a Třebíči. Celkové zhodnocení moravských příměří stručně podal TÝŽ: *Husitská revoluce*, III, s. 258.

36 ELBEL, P.: *Waffenstillstand* (v přípravě do tisku); TÝŽ: *Za vlády markraběte a krále Albrechta Rakouského (1424–1439)*. In: Jan, Libor (ed.): *Dějiny Brna*. 2. Středověké město. Brno 2013, s. 145–173, zde s. 152–154, 159.